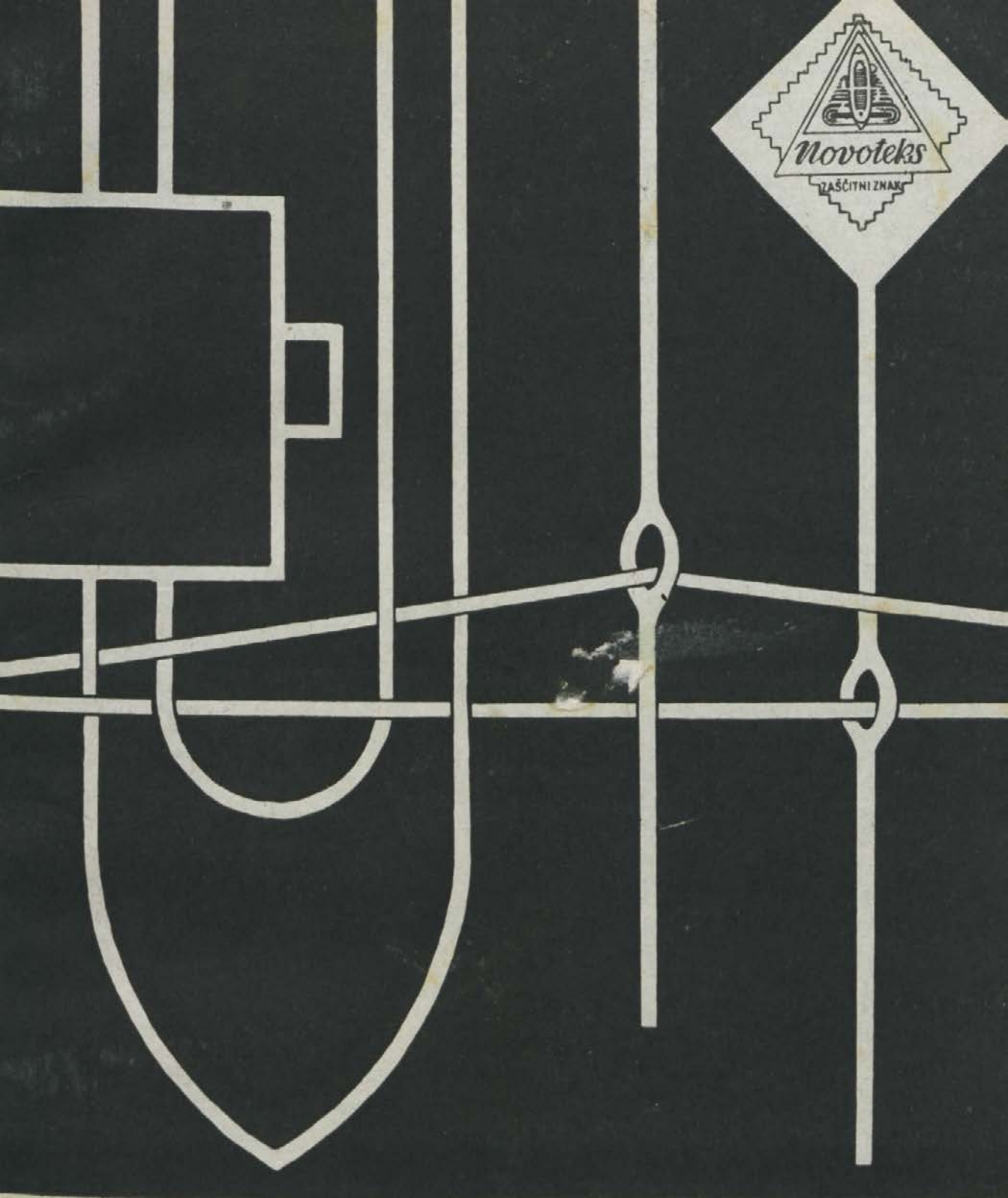

Novoteks

G L A S I L O D E L A V S K E G A S V E T A

LETO IV. ★ 1983 ★ ŠT. 1

NOVOTEKS

glasilo delavskega sveta

Tekstilne tovarne

NOVOTEKS

Novo mesto

1963

Letnik IV.

Št. 1 (28)

Januar

Izdaja:

delavski svet

Ureja:

uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Samo Medić

Naslov uredništva:

Novoteks, Novo mesto

Foersterjeva 10

telefon 21-030

Zunanja oprema:

Bojan Brovet

Tisk naslovne strani

in vezava

Valvasorjeva tiskarna

Videm-Krško

Naklada:

760 izvodov

VSEBINA:

Želje bralcev našega glasila

Iz zasedanj samoupravnih organov

Nekaj o osnutku statuta občine Novo mesto

Z novim letom začnimo znova

Problem prehlada in gripe

Kaj povzroča težave, ko nam raste modrostni zob,
kakšne so posledice in kakšno je zdravljenje?

Videli smo našo modo

Nesreče pri delu

Nekaj navodil iz socialnega zavarovanja

Naša kronika

Nagradna uganka

Na anketo, ki smo jo izvedli v zadnji številki našega glasila, smo pričakovali veliko več odgovorov, kot pa smo jih prejeli. Vendar smo tudi s temi odgovori zadovoljni, saj so nam nekateri dali zelo dobre smernice za bodoče delo.

Navedli bomo le nekaj odlomkov iz posameznih odgovorov: "Razen Dolenjskega lista prav težko pričakujem naše glasilo, ker me prav vse zanima ...", ali pa: "Tudi naše glasilo rada večkrat vzamem v roke ...".

Zvedeli smo tudi, kaj nekaterim ni bilo všeč in zakaj: "Mogoče bi bila vsebina glasila lahko malo bolj sproščena. Premalo je sestavkov iz vsakdanjega življenja in preveč je statistično", ali: "Do sedaj mi je bilo vse všeč, le tam, kjer so poročila v številkah, je treba malo bolj objasniti, tako da bi bilo razumljivo slehernemu delavcu."

Česa si nekateri želijo, pa je razvidno iz naslednjih odgovorov: "... le širši krog dopisnikov bi morali imeti, posebno mladina naj bi pisala o svojem delu." Pa tudi tole je zapisano: "Nekaj resnih stvari ter tudi nekaj šale. Predvsem pa je želja, da bi bilo žrebanje križank javno."

Tudi to željo je potrebno omeniti: "Čeprav v naši tovarni ni veliko takih, ki so med vojno branili domovino s puško v roki, bi vendar lahko kdaj napisali kak članek iz partizanskega življenja ali kaj podobnega."

Da pa bomo mogli uresničiti vse želje, je potreben širši krog dopisnikov. Še vedno smo mišljenja, da so med vami taki, ki bi lahko napisali sestavke iz vsakdanjega življenja. Razumemo vaše želje, da želite članke, v katerih bi pisali o delu in življenju v vaših enotah. Tej želji se pridružuje tudi uredniški odbor. To pa lahko napiše samo tisti, ki dela v enoti in pozna njene razmere.

Ne smemo prezreti tudi želje, da bi bil v našem glasilu katerikoli članek iz partizanskega življenja. Zato naprošamo tiste tovariše in tovarišice, ki so bili v partizanih, da ustrezajo tej želji in opišejo kakšen dogodek iz NOB, ki jim je najbolj ostal v spominu.

Izražene so bile tudi želje, da bi bila zabavna priloga bolj pestra. Tudi za to se trudi uredniški odbor, vendar brez vaše pomoči ne bomo napredovali. Prav gotovo se

kdaj komu pripeti kaj takega, kar bi spadalo pod rubriko "Humor v delovni obleki", in če nam boste to sporočili, bo tudi naše glasilo bolj zabavno.

Potrudili se bomo tudi, da ne bodo poročila, kjer so navedene številke, preveč statistična. Tudi za javno žrebanje križank bo poskrbljeno.

Opisali smo vaše želje, kakšna naj bi bila vsebina našega glasila v letošnjem letu. Lahko bi še več razpravljali o izpopolnitvi našega glasila, vendar če bomo dosegli vsaj to, kar smo omenili, bo to že velik napredek. Želja uredniškega odbora je, da bi nam poslali čimveč prispevkov, da bo potem tudi vsebina našega glasila bolj pestra.

Uredniški odbor

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

V času od izida zadnje številke glasila naših samoupravnih organov je bila ena seja delavskega sveta in ena seja upravnega odbora. Sveti enot v tem času niso imeli sej.

Delavski svet je na seji dne 26.12.1962 poslušal poročilo o delu upravnega odbora, ki ga je v odsotnosti predsednika upravnega odbora podal njegov namestnik tov. Franc Božič. Vsi sklepi, ki jih je sprejel upravni odbor, so bili potrjeni.

Tov. Miran Simič, v.d.direktorja, je nato obširno poročal o ustanovitvi poslovnega združenja volnarjev Slovenije. O ustanovitvi združenja se je mnogo razpravljalo med zainteresiranimi podjetji. Tudi naš delavski svet, upravni odbor in strokovni kolegij je veliko razpravljal o tej zadevi. Naloga združenja je, da enotno nastopa na tržišču, zlasti inozemskem, ter vsklajuje interese svojih članov, usmerja dejavnost svojih članov ter skrbi za razvoj podjetij s posebnim poudarkom na specializaciji proizvodnje. Združenje bo skrbelo tudi za uvoz surovin in pomožnega materiala ter osnovnih sredstev. Po potrebi bo organiziralo obrate za skupne ali postranske obrate ali za posamezne faze glavne dejavnosti. Nadalje bo združenje za svoje člane opravljalo raziskovalna, montažna in remontna dela. Naloga združenja je, da vsestransko skrbi za koristi svojih članov in jim pri uresničevanju nalog pomaga.

Na seji je bil sprejet sklep, da bo združenje imelo svoj upravni odbor, ki ga bodo tvorili zastopniki v združenju vključenih podjetij. Biro združenja bo imel potrebno število uslužbencev. Združenja bo imelo tudi svoj poslovni sklad, ki ga bo v začetku formiralo iz posojil podjetij, ki bodo pristopila k združenju.

Po krajši razpravi je delavski svet sprejel sklep, da k združenju volnarjev pristopi tudi naše podjetje. Kot zastopnika našega podjetja v upravni odbor je določil tov. Mirana Simiča, kot namestnika pa tov. Franja Kelnerja.

Tov. Simič je nato poročal, da je bil dan predlog za združitev naslednjih podjetij: BAČA iz Podbrda, Tekstilna tovarna "SUKNO" Zapuže, TEKSTILANA iz Kočevja in NOVOTEKS. V zvezi s tem predlogom je bil med zainteresiranimi podjetji oziroma njihovimi zastopniki informativni sestanek. Na tem sestanku so predlagali naj bi se BAČA Podbrdo pripojila k NOVOTEKS-u. S tem bi se izvršila specializacija dela v obeh podjetjih. V BAČI bi bila v bodoče samo tkalnica, ki bi jo bilo treba povečati ter specializirati. Apretura v BAČI pa bi se ukinila in montirala v Novem mestu. Uprava podjetja bi bila v Novem mestu, kjer bi bila tudi skladišča, tkalnica v BAČI pa bi bila samostojen obrat tako kot predilnica v Metliki.

Delavski svet je pooblastil vodstvo podjetja, naj še naprej pripravlja to združitev.

Nadalje je delavski svet razpravljal o pravilniku o prometni varnosti ter ga tudi sprejel.

Ker imamo v pomladanskih dneh vsako leto veliko izgubljenih delovnih dni zaradi gripe, je bil sprejet sklep, da se izvede zaščitno cepljenje vsega kolektiva. Cepljenje bo izvršila naša ambulanta.

Občinski ljudski odbor Novo mesto je postavil javno cestno razsvetljavo od gostilne Osolnik do železniških zapornic. Naš delavski svet je sklenil, da prispeva podjetje za to razsvetljavo 600.000 din, vendar pa naj bi se postavila še ena svetilka pri železniški zapornici na straški progi.

Na predlog komisije za nabavo in razhodovanje osnovnih sredstev je bil sprejet sklep, da odprodamo stari poravnalni stroj.

Upravni odbor podjetja je na svoji seji dne 16.1. 1963 razpravljal o predlogu kolektiva "Novoteks-manufaktura"

da se prodajalna odcepi od matičnega podjetja ter priključi k trgovskemu podjetju VLETELKSTIL iz Ljubljane z vso aktivo in pasivo. Upravni odbor je bil mnenja, da je predlog kolektiva umesten, ter je sklenil, da delavskemu svetu predlaga, da se trgovina priključi k VLETELKSTILU.

Nato je upravni odbor poslušal poročilo o zaključnem računu počitniškega doma "Zelenica" v Novigradu. Iz poročila je razvidno, da so člani našega kolektiva v preteklem letu v domu izkoristili 1776 penzionov, iz SUKNA Zapuše 2086, iz JELKE pa 520 penzionov. Cena 1 penziona znaša po obračunu 943 din, medtem ko je v letu 1961 znašala 1.070 din. Člani kolektiva prispevajo le 500, družinski člani (mož, žena) 600 din, za svoje otroke pa plačajo 200 oziroma 100 din. Na znižanje cene penziona je vplivalo to, da je bila vsa zelenjava, ki se je rabila, pridelana doma. Cene pa bi bile lahko še nižje, če bi se kapacitete doma bolj smotrno izkoristile. Počitniški dom je imel skupno 4,702.901 din prometa, vrednost osnovnih sredstev pa znaša 19,192.187 din. Ker je dom posloval z že vnaprej planirano izgubo, ki jo mora naše podjetje po dogovoru pokriti v višini 592.454 din, predlaga upravni odbor, da delavski svet obračun potrdi in pokrije del izgube, ki odpade na naše podjetje, kar znaša na penzion 334 din in ne prekoračuje dovoljenega zneska za pokrivanje razlik. Upravni odbor doma predlaga, da v letu 1963 ostanejo cene penziona nespremenjene. Upravni odbor sindikalne podružnice NOVOTRSK pa je zadolžen, da skupaj z ostalimi koristniki izdela plan koriščenja prostih kapacitet, tako da bo dom čimbolj izkoriščen in da ga bo koristilo čimveč naših članov.

Inventurist tov. Peter Flaper je nato poročal o opravljenih inventurah v skladiščih in oddelkih. Iz poročila je razvidno, da so bile ugotovljene razlike minimalne. Le v skladišču preje so bile ugotovljene večje razlike v preji št. 36/1 in 36/2 barvana. Ker je bil upravni odbor mnenja, da je do teh razlik prišlo zaradi nevestnega poslovanja pri izstavljanju potrebne dokumentacije, je zadolžil predsednika, da zadevo razišče in poroča na naslednji seji delavskega sveta.

Iz poročila komisije za popis terjatev je bilo razvidno, da je le nekaj spornih terjatev, ki pa bodo v kratkem razčiščene. Nerazčiščena je doslej ostala le terjatev proti ObLo Novo mesto v znesku din 2,987.732. Ker ObLo Novo mesto nima potrebnih sredstev, bo upravni odbor našega podjetja predlagal delavskemu svetu, da jim damo posojilo v tej višini, da se zadeva končno uredi.

Ker bodo mlajši tehniki odšli spomladi na odsluženje vojaškega roka, predlaga upravni odbor, naj sveti o zadevi razpravljajo in po potrebi sprejmejo sklep, da se naredi zapis za potrebne tehnike.

Komisija za štipendiranje je izdelala predlog dopolnitve pravilnika o štipendiranju. Predlog bo predložen delavskemu svetu s priporočilom, da dopolnitve sprejme.

Nadalje je upravni odbor sprejel sklep, da se ukinе zidarska grupa. Sodelavci, ki so v tej grupi, se bodo lahko zaposlili na drugih delovnih mestih oziroma se jim bo omogočilo, da se zaposle pri gradbenem podjetju PIONIR, če bodo to želeli. V bodoče bomo imeli le enega zidarja za manjša dela, večja dela pa bomo prepuščali gradbenemu podjetju.

Na koncu seje je upravni odbor rešil še več prošenj članov kolektiva in drugih podjetij. Sklenil je tudi, da se člani delavskega sveta in upravnega odbora udeleže v nedeljo 20. 1. 1963 Sejma mode v Ljubljani.

Jože Udovič

NEKAJ O OSNUTKU STATUTA OBČINE NOVO MESTO

Osnutek statuta občine Novo mesto so pripravljali v lanskem letu vzporedno z izdelavo nove zvezne in republiške ustave. Stari statut občine iz leta 1957 ne odgovarja več vsem današnjim potrebam in ni več dovolj učinkovit instrument, v katerem bi občine, ustanove, organizacije in njihovi organi upravljanja našli izvor svojih pravic in dolžnosti. Zato je izdelava novega statuta tudi v naši občini postala pomembna družbeno politična naloga. V novem osnutku statuta so natančno določene pravice, dolžnosti in odnosi med občani in občino kakor tudi vse ostale važnejše odredbe, s katerimi se urejajo medsebojni odnosi v okviru občine.

Osnutek ustave občine Novo mesto je bil sprejet na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev. Da bi s tem osnutkom statuta seznanili čim širši krog občanov, je potrebno, da navedemo še ostale važnejše člene tega statuta, ki pa še ni dokončen in se bo o njem razpravljalo še na zborih volivcev in v delovnih kolektivih na območju te občine.

Kakor vse občine tako je tudi občina Novo mesto izdelala osnutek statuta, s katerim se urejajo v okviru ustave Federativne socialistične republike Jugoslavije, ustave Socialistične republike Slovenije in zakonov:

- 1) samoupravne pravice in dolžnosti občine in način njihovega uresničevanja,
- 2) medsebojni odnosi občanov, delovnih in drugih samoupravnih organizacij in organov družbenega samoupravljanja v občini,
- 3) pravice in dolžnosti krajevnih skupnosti,
- 4) način uresničevanja pravic občanov na področju družbenega samoupravljanja in drugih oblik udejstvovanja občanov pri upravljanju družbenih zadev, njihove pravice do javnih služb in premoženja v družbeni lastnini in do drugih družbenih sredstev, s katerimi razpolaga občina,
- 5) organizacija organov oblasti in družbenega samoupravljanja ter pooblastila teh organov,
- 6) druge zadeve, ki so pomembne za samoupravljanje v občini.

Občina je temeljna družbeno-politična samoupravna skupnost občanov na svojem področju. Občina obsega mesto iz svoje katastrske občine z naselji. Pri upravljanju občine sodelujejo občani in opravljajo družbene naloge občine neposredno ali po svojih izvoljenih predstavnikih v občinski skupščini in njenih organih ter v organih delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja. Pravice in dolžnosti organov okrajne samouprave do organov občinske samouprave so določene z ustavo in zakonom. Pri vodstvu in opravljanju družbenih zadev izvršuje občina vse pravice in dolžnosti, razen tistih, ki so po ustavi in zakonu v pristojnosti okraja, republike ali federacije, ter tistih pravic in dolžnosti, ki pripadajo samoupravnim in drugim organizacijam. Občina opravlja svoje pravice in dolžnosti v skladu z ustavo, zakonom in statutom.

Glavne naloge, pravice in dolžnosti občine so:

- da usmerja gospodarski razvoj in porazdeljuje del v občini ustvarjenega narodnega dohodka za gospodarske, socialne, kulturne in druge potrebe občine in občanov;
- da skrbi za vsklajevanje interesov in dela organizacij ter zavodov s splošnimi družbenimi interesi, pospešuje razvoj organizacij ter zavodov in povečanje storilnosti njihovega dela;
- da skrbi za dvig materialnih in drugih pogojev, za stalno izboljšanje splošnih življenjskih razmer občanov, za varstvo ljudskega zdravja, za socialno varstvo, za splošno osnovno osemletno šolanje itd.;

- da organizira in pospešuje take dejavnosti in službe, ki neposredno služijo družbi in občanom v zadovoljevanje njihovih potreb;
- da pospešuje in pomaga uresničevati pobude občanov, delovnih in drugih organizacij za skupno reševanje komunalnih, zdravstvenih, socialnih in drugih zadev, ki so v interesu napredka občine;
- da skrbi za načrten razvoj naselij in mesta;
- da upravlja družbeno premoženje ter ga dodeljuje v upravljanje drugim organom in organizacijam, razen tistega, ki ga že upravljajo druge družbeno-politične skupnosti, organizacije in družbeno-pravne osebe;
- da skrbi za javni red in mir, za varstvo občanov in premoženje, za razvoj družbenega samoupravljanja, nadzoruje zakonitost dela samoupravnih organizacij in upravlja nadzorstvo nad uporabo sredstev v teh organizacijah, skrbi za organizacijo in delovanje vseh oblik neposredne demokracije, varuje samoupravne pravice občanov, delovnih in drugih organizacij, skrbi za izravnavanje osebnih interesov posameznih občanov s splošnimi družbenimi interesi, skrbi za uresničevanje osebnih in političnih pravic občanov;
- da določa samostojno ali s sodelovanjem organov samoupravljanja organizacijo in poslovanje občinskih organov in zavodov ter skrbi za zakonitost njihovega dela.

Občani opravljajo svoje pravice in dolžnosti občine neposredno na zborih občanov in zborih delovnih skupnosti z referendumom, v krajevnih skupnostih, z volitvami v organe občine in v organe družbenega upravljanja ter s sodelovanjem v organih občine. Posredno pa občani opravljajo pravice in dolžnosti občine po občinski skupščini in njenih organih.

Svoje pravice in dolžnosti izvršuje občina po svojih organih in v mejah zakonov in predpisov drugih državnih organov ter svojih predpisov. Delo občinskih organov in organov družbenega samoupravljanja je javno in dostopno vpogledu in nadzoru občanov ter njihovim družbenim organizacijam. Občina samostojno razpolaga z dohodki občine in jih razdeljuje po svojih gospodarskih, kulturnih, socialnih in drugih potrebah. Vsak občan Federativne socialistične republike Jugoslavije, ki ima stalno prebivališče na območju občine, je njen občan, ter ima pravice in dolžnosti, ki jih določa statut občine. Občani so dolžni sodelovati po svojih sposobnostih v organih družbenega samoupravljanja v občini. Občina ima svoj statut, ki ga sprejme samostojno, potem ko ga je dala

v razpravljanje občanom, članom delovnih skupnosti in organizacijam Socialistične zveze delovnega ljudstva. Statut je sprejet, če je zanj glasovala večina članov vsakega zbora občinske skupščine.

Ekonomska ureditev občine

Občinska skupščina določa politiko razvoja občine, usmerja in vsklajuje gospodarski razvoj in razvoj družbenih služb, zagotavlja materialne in druge pogoje za razvoj proizvodnih sil in splošne pogoje za gospodarjenje. Z letnim programom se določajo sredstva občine in njihova delitev oziroma poraba na posameznih področjih in območjih. Predlog letnega in večletnega razvoja v občini se daje v javno razpravo zborom občanov, zborom članov delovnih skupnosti in organizacijam Socialistične zveze delovnega ljudstva. Izpolnjevanje programa občine spremlja občinska skupščina ter o tem polletno obvešča gospodarske organizacije in druge izvrševalce programa.

Občini pripadajo določena družbena sredstva za uresničevanje svojih nalog, določenih z ustavo. Vire dohodkov občine se ustvarjajo iz določenega dela osebnih dohodkov delavcev in drugih občanov, iz določenega dela dohodkov delovnih organizacij in drugih organizacij, iz dodatnih sredstev širših družbeno-političnih skupnosti in iz drugih virov. Sredstva, ki jih dobi občina s prispevki za določene posamezne potrebe, sme uporabljati samo za namen, za katerega so bila dana.

B.B.

Z NOVIM LETOM ZAČNIMO ZNOVA

Ob koncu leta navadno delamo inventure, obračune in pregledujemo delo preteklega leta, da bi ugotovili, kaj smo napravili dobrega in kaj slabega. Na podlagi teh rezultatov si postavljamo nove načrte in naloge s ciljem, da bi imeli v novem letu še več uspeha.

S tem namenom smo se zbrali kmalu po novoletnih praznikih vsi vodje izmen ter tehniki z inženirjem in vodjem ekonomske enote predilnice česane volnene preje, da bi ugotovili kaj pri našem delu v preteklem letu ni bilo v redu in kako naj bi ukrepali, da bo naše delo v bodoče boljše.

Splošna ugotovitev vseh je bila, da so se discipli-
na in medsebojni odnosi v zadnjem letu tako poslabšali, da
lahko trdimo, da smo v tem letu zapravili vse dosežke, ki
so bili na tem področju doseženi v prvih letih obratovanja.
Vsi napori, ki smo jih vložili, da bi vzgojili delavce v
vestne in zanesljive sodelavce, izgubljajo svojo vrednost.
Potrebno bo zopet mnogo naporenega dela, da dosežemo spet
tisto, kar smo že imeli. Vzrokov za takšno stanje je več,
predvsem v nekaterih primerih domačnost in popuščanje, zara-
di česar slabi disciplina. Primeri nediscipline, ki so naj-
bolj pogosti, je zamenjavanje dela v izmenah po mili volji
brez soglasja vodje ekonomske enote, v nekaterih primerih
celo brez privolitve obeh vodij izmen.

Zapuščanje dela zaradi privatnih opravil narašča
iz dneva v dan. Delavke, ki se vozijo z vlakom, so pred le-
tom dni prosile na svetu ekonomske enote za privolitev, da
bi imele poseben de ovni čas vsaj vsak tretji teden, ko dela-
jo ponoči. Svet ekonomske enote jim kljub razumevanju zaradi
slabih vez za prihod na delo ni mogel ustreči, ker bi zara-
di takih menjav prišlo do vedno novih problemov zaradi zamud
vlakov in podobno. Foleg tega se vozijo nekateri delavci v
smeri proti Karlovcu in imajo svoje zahteve, drugi pa v sme-
ri proti Ormožju, in imajo zopet drugačne zahteve. Tako svet
ekonomske enote ni odobril prihajanja in odhajanja na delo
in izven rednega delovnega časa. Kljub temu pa so sčasoma
pričele prihajati nekatere delavke celo z enourno zamudo ali
pa so odhajale predčasno z dela. Taka zamujanja ali predčasne
odhode so dovoljevali vodje izmen le nekaterim, zato je bilo
nezadovoljstvo drugih, ki so se držali sklepa sveta ekonom-
ske enote, opravičeno. Nekateri delavci so imeli vedno kak-
šne nujne opravke in prošnje, kot bi jim bila služba in delo
v podjetju postranska stvar. Zato bo treba v vsakem posamezni-
ku vzbuditi občutek, da je zanj delo v podjetju najvažnejše
opravilo, potem bo teh zamujanj mnogo manj. Izdelan je že
predlog, ki naj bi ga sprejel svet ekonomske enote, da se
naj vsi zaposleni držijo točno določenega delovnega časa.
Zamenjave bodo dovoljene le v najnujnejših slučajih. To so
glavne osnove za red v obratu in za delovni uspeh.

Vsi, ki so zaposleni v naši enoti, naj z razumeva-
njem sprejmejo nove ukrepe in naj svoja privatna opravila
opravijo kdajkoli samo, da ne bo trpela proizvodnja. Vsakdo
je potreben na svojem delovnem mestu in če bo poskušal za-
menjavati čas dela zaradi lastnih interesov, ne bo to v skla-
du s skupnimi prizadevanji. Le s predvidenim redom bo mogo-
če izkoristiti naše delovne sposobnosti in prispevati k bolj-

šim uspehom, da bodo prihodnje leto naši zaključki in ugotovitve bolj razveseljivi.

Anica Zugelj

PROBLEM PREHLADA IN GRIPE

Kakor prejšnje leto se tudi letos zima prilično izpreminja in je nenavadna. Decembra je nastopila huda zima s snegom in ledom, v začetku januarja pa je naglo porastla temperatura in je začelo deževati. Sedaj je temperatura spet naglo padla in je zapadel velik sneg. Te nagle spremembe vremenskih pogojev se vsekakor odražajo tudi na naših organizmih. Posledice, ki jih skoraj vsi čutimo, so prehladi težjega ali lažjega značaja. Ta prehladna obolenja so velikega pomena ne samo za posameznika, ampak zaradi masovnosti za vso družbo in v tem primeru tudi za naš kolektiv. Sedaj smo sredi zime, a glavna sezona za prehladna obolenja pride še v marcu in aprilu, zato mislim, da je sedaj pravi čas, da se malo bolj spoznamo s tem problemom.

To na pogled nenavarne in kratkotrajne bolezni niso problem samo posameznika in zdravnika, temveč mnogo več, te bolezni so kolektivni problem.

Poglejmo samo nekoliko podatkov iz lanskega leta, ki lepo ilustrirajo to nevarnost. Podatki, s katerimi razpolaga obratna ambulanta in katere je lepo obdelal tov. Jakša, se nanašajo na prvih šest mesecev 1962. leta, ko je bila frekvenca teh obolenj največja. Tu ne bomo prikazali kompletne analize izgubljenih dni (o tem bomo govorili v naslednji številki biltena), ampak hočemo navesti samo nekaj števil, ki so potrebne za ilustracijo in boljše razumevanje važnosti navedenih obolenj.

V prvih šestih mesecih 1962. leta smo izgubili skupno 8996 delovnih dni. Od te številke lahko takoj odbijemo 3208 dni na porodniške dopuste, ki jih ne moremo jemati v obzir pri analizi zdravstvenega stanja. Ostane številka 5788 izgubljenih delovnih dni zaradi bolezni in poškodb. Od tega je 20,30 %, to je 1175 dni, izgubljenih samo zaradi takozvanih prehladnih obolenj. Od onih 1175 dni je 67,5 %, to je 793 dni, izgubljenih samo v mesecu marcu in aprilu. Torej sta marec in april najkritičnejša meseca za prehladna obolenja. Od postavljenih diagnoz v ambulanti v prvih šestih mesecih odpade 21,5 % na influenco in na druga obolenja gor-

njih dihal. Meseca marca se ta procent povzpne na 62,10 %. Torej številke, ki vsekakor zaslužijo pozornost.

Gotovo ste opazili, da sem do sedaj enkrat uporabil izraz prehlad, drugič gripa (influenca). To ni slučajno. Navadno se v preprostem laičnem govoru uporablja prvi ali drugi izraz za vsak prehlad. Medtem pa v medicini na tem področju najpogostejših bolezni človeškega rodu razlikujemo celo vrsto posameznih obolenj, ki imajo svoje značilnosti. Skupno jim je to, da jih vse povzročajo takozvani virusi. Prvi uspeh raziskovanj je bil dosežen 1933. leta, ko je skupina angleških raziskovalcev izolirala prvi virus iz sluznice obolelih za influenco.

Kaj so to virusi? Virusni so infektivni agensi, katerih dimenzije so izpod meje vidljivosti z navadnim mikroskopom. In del virusov je na meji med živo in neživo materijo, medtem ko so drugi virusi po svojih življenjskih lastnostih podobni bakterijam, od katerih večje štejemo med živa bitja. Do danes je odkrito večje število raznih vrst virusov, ki povzročajo razna obolenja (prehlad, ošpice, vodene koze, otroško paralizo) itd.

Ko sem prej omenil hladno vreme in nagle spremembe temperature, ni bilo to slučajno. Skupaj s pojavom prehladnih obolenj je ozko povezana tudi sprememba vremena in mraz. Mraz povzroča stiskanje malih krvnih žilic (kapilar) v koži. Reflektivno se pojavi širjenje kapilar (hiperemija) v sluznicah, posebno v gornjih dihalnih organih. Posledica tega je povečano izločanje sluzi, kar daje ugodno podlago virusni infekciji. Razlog, da se največ virusnih obolenj javlja v mesecu marcu in aprilu, je tudi v tem, ker je sluznica zaradi dolgotrajne zime in mraza utrujena in izčrpana. Poleg tega pa pomanjkanje potrebnih zaščitnih snovi, posebno vitaminov v zimski prehrani, povzroča manjšo odpornost sluznice in celotnega organizma. Poudariti moram, da je odpornost celic zmanjšana tudi pri utrujenosti, pomanjkljivi prehrani in pri alkoholizmu.

Pri raziskovanju virusnih obolenj dihalnih organov so našli mnogo vrst virusov, ki povzročajo posebne oblike obolenj. Spuščanje v podrobne razlage bi bilo preobširno ter za marsikoga nerazumljivo in nezanimivo. Zato se bom opredelil samo na najvažnejše tipe bolezni gornjih dihalnih organov, ki jih povzročajo virusi, to so prehlad; vročinski katar in influenza (gripa).

Navaden prehlad je po novih razumevanjih virusno

obolenje, čeprav virus še ni odkrit. To je kratkotrajno blago obolenje nosne in žrelne sluznice z močnim vodenim izločanjem iz nosu (nahod), torej s kataralnimi simptomi brez splošnih simptomov, katere bomo opazili pri influenci. Domneva se, da vsak človek preboli letno 1 - 4 napade te bolezni. Sama bolezen je blaga, vendar lahko ustvari pogoje za komplikacije na obnosnih sinusih, srednjem ušesu itd.

Febrilni katar je klinični pojem, ki obsega celo skupino virusnih obolenj gornjih dihalnih poti, ki imajo skupno značilnost, da se ob izrazitih kataralnih simptomih (rinitis, taringitis, laringitis) pojavijo tudi slabo izraženi splošni simptomi. Torej je to nekak prehod med navadnim prehladom in influenco.

Influenca ali gripa je za nas najbolj zanimiva in je najbolj raziskana. Ugotovljeni so trije tipi virusov influence, to so tipi A, B, C. Značilno zanje je velika možnost menjanja takozvanih antigenih lastnosti in tvorjenja podtipov. Pri nas prevladuje virus tipa A, ki ima tri podgrupe. Virus A je prevladoval od leta 1933 - 1946, A₁ od leta 1946 - 1957, virus A₂ pa se je pojavil v Aziji 1957 leta in povzročil znano epidemijo gripe po svetu. Ta tip pri nas še vedno prevladuje. Influenca ali gripa spada v vrsto lahkih infekcijskih obolenj z nizko smrtnostjo, vendar so poznane velike pandemije (pandemija nastane, če se bolezen naglo razširi po vsem svetu ali na enem kontinentu), kakor je bila leta 1918 španska gripa (20 milijonov mrtvih) in leta 1957 azijska gripa.

Človek se okuži z vdihavanjem kužnih kapljic, ki jih bolniki izkašljejejo, kadar govore itd. Od okužbe do nastanka bolezni traja 1 - 3 dni (doba inkubacije). Pri influenci prevladujejo splošni simptomi nad kataralnimi (torej obratno kot pri prehladu).

Splošni znaki influence so: visoka temperatura 38° do 39° C, ki traja navadno 2 - 3 dni, suh kašelj, glavobol, bolečine v rokah in nogah, utrujenost, zmanjšan apetit, pogoste krvavitve iz nosu.

Včasih, posebno pri epidemijah, nastopijo tudi ne navadni simptomi s strani prebavnih organov (siljenje na bruhanje, bruhanje in driske) ali s strani živčnega sistema (glavobol, vrtoglavica, zaspanost, meningizem).

Glavna nevarnost pri gripi je možnost takozvanih superinfekcij. To pomeni, da na območjih, ki so oslabljeni zaradi delovanja virusov gripe, nastopi delovanje bakterij,

kar lahko privede do bakterijalnega vnetja sinusov, vnetja srednjega ušesa, pljučnice itd. (Glavni vzrok velike smrtnosti 1918. leta je bilo prav sekundarno vnetje, ki je povzročilo pljučnico). V najlažji obliki vidimo pojav superinfekcije z bakterijami tudi pri navadnem prehladu, kadar postane bistri vodeni izloček iz nosu gnojen in gost.

Specifičnega zdravljenja za prehlad in gripo danes še nimamo. Zdravljenje je simptomatsko. Dajejo se sredstva za znižanje temperature, ublažitev kašlja itd. Danes smo v mnogo boljšem položaju kakor nekdanj, ker z modernimi zdravili (sulfonamidi, antibiotiki) lahko uspešno preprečimo vsako bakterijalno superinfekcijo.

Ker vemo, da je bolje bolezen preprečiti, kakor pa jo zdraviti, moramo reči nekoliko besed o zaščiti proti prehladu in gripi. Kako važna je dobra prehrana, počitek, obutev in obleka ni treba poudarjati. Od zdravil se priporoča aspirin, kinin ali 2 kapljici jodove tinkture v čaši mleka ali vode enkrat dnevno, posebno pa je priporočljiv kamilični čaj.

Najzanesljivejša zaščita je aktivna imunizacija, ki jo Amerikanci z uspehom izvajajo že od leta 1936. Sedaj tudi v naših laboratorijih proizvajajo cepivo proti gripi. Zaradi velike ekonomske izgube zaradi gripe je tudi naše podjetje naročilo cepivo za kolektivno cepljenje. Je popolnoma brez bolečin in brez nevarnosti in daje popolno zaščito za 6 - 8 mesecev.

Zgoraj opisane komplikacije gripe in ekonomski pomen izgubljenih dni zaradi gripe morajo biti vspodbuda za vsakega člana kolektiva, da se vključi v akcijo cepljenja.

Dr. Josip Pavlović

KAJ POVZROČA TEŽAVE, KO NAM RASTE MODROSTNI ZOB, KAKŠNE SO POSLEDICE IN KAKŠNO JE ZDRAVLJENJE?

Nekateri ljudje imajo veliko težav z modrostnimi zobmi, ki zrastejo med 18 in 30 letom starosti pa tudi pozneje. Vendar so to redki primeri. Le približno 6 % vseh težav je precej resnih.

Zaradi česa nastajajo te težave? V večini primerov

je vzrok majhen prostor v čeljusti, kjer raste modrostni zob, včasih pa je vzrok velikost zoba v primeri z ostalimi kočniki. Težave, ki se pojavljajo, zavisijo tudi od smeri v kateri raste zob. Če zob raste v smeri jezika, bodo motnje manjše od motenj, ki bi nastale, če bi zob rasel v smeri lica, v teh slučajih je lahko zobni lok širši od čeljusti. So poznani tudi slučajji, ko se nahaja zob v vodoravnem položaju čeljustne kosti, namesto da bi bil postavljen navpično. Zob pa raste lahko tudi poševno. Da bi točno ugotovili rast modrostnega zoba, moramo narediti rentgenski posnetek.

Prve težave, ki jih zapazimo, ko začne rasti modrostni zob, so rahla vnetja za zadnjim kočnikom. Ta vnetja so lahko na čeljusti, v notranjosti spodnjega dela ustne votline ali pa na gornji čeljusti, kar je odvisno od tega, za kateri modrostni zob gre, za spodnji ali zgornji. Največ težav nastane, kadar raste spodnji modrostni zob. Vnetje počasi napreduje in pod sluznico, ki pokriva zob, nastaja takoimenovani gingivalni žep, to je prostor, v katerem raste modrostni zob in je zaprt, tako da hrana in bakterije ne morejo do zoba. V začetku čutimo bolečine, potem nastane vnetje in bolnik ima občutek, da vse težje in težje odpira usta, tako da v nekaterih primerih sploh ne more odpreti ust. To stanje nastane zato, ker se je vnetje iz sluznice razširilo na mišičevje za žvečenje. Če se infekcija širi proti korenu jezika, bo pacient občutil bolečine tudi pri požiranju. Obstaja tudi možnost, da pride do angine. Ta angina, ki jo povzroči rast modrostnega zoba, se strokovno imenuje angina dentaria.

Poleg naštetih težav se pojavlja tudi oteklina žlez z zunanje strani v predelu, kjer se prebija zob. Včasih nastopi temperatura, ponekod tudi mrzlica. V posebno težkih slučajih se pojavi iz ust zelo neprijeten smrad, v tem slučaju je pacient težko bolan, gnoj se širi proti dnu ustne votline. Pojavlja se tudi vnetje dna ustne votline, zaradi česar postane trdo kot deska. Če gnoj napreduje proti vratu in dalje, lahko pride celo do zadušitve.

Kako zdravimo bolnika? Zdravljenje zavisi od posameznega slučaja. V večini primerov zob izpulimo ali pa izvršimo operacijo, pri kateri zob izklešemo. K sreči pa vsi slučajji niso tako težki. Včasih je treba presekati zobno meso, da bi gnoj iztekel. V drugih primerih moramo vstaviti jodoformirano gazo v gingivalni žep in nato izpirati usta s 3 % hidrogenom, mlačnim kamiličnim čajem in podobno. Priporočamo tudi gretje s termoforjem kakor tudi obsevanje s solux žarki.

Proti bolečinam dajemo na primer Phenalgol, Plivadon

in podobno. Omenili bi še, da je krč mišic za žvečenje lahko tako močan, da bolnik sploh ne more odpreti ust, in se pojavi problem, kako bolnika hraniti. V takih primerih, ki so pa zelo redki, hranimo bolnika skozi nos in to s pomočjo gumijaste cevke, ki jo bolniku potisnemo skozi nos do po-žiralnika, skozi cevko pa vlijemo hrano, mleko in razne juhe.

Kakšne so še težave, ko nam raste modrostni zob?
Dogaja se, da nasprotni zob zgornje in spodnje čeljusti udarja na zobno meso, ki je zaradi rasti modrostnega zoba vneto in oteklo, in s tem še poslabša stanje. V takih primerih zob, ki udarja ob meso, pobrusimo. Prav tako pobrusimo modrostni zob, posebno če je poševno vsajen in bi udarjal v sosednji kočnik, s čimer bi ga lahko poškodoval. Omeniti moramo še to, da če je nujno potrebno, lahko uporabimo posebne instrumente, da usta odpremo.

Vidimo torej, da so komplikacije, ki nastanejo v zvezi z rastjo modrostnega zoba, lahko zelo resne, zaradi česar je nujno potrebno, da se pacient pravočasno zateče k zobnemu zdravniku po nasvet.

S pravočasnim zdravljenjem preprečimo težke primere ko je človeško življenje v nevarnosti. Zdravljenje v zvezi z modrostnim zobom je odvisno od posameznega primera in stanja bolnika ali z drugimi besedami ta obolenja rešujemo in zdravimo individualno.

Dr. Milan Popović,
zobni zdravnik

VIDELI SMO NAŠO MODO

Moda je stvar, za katero se razen ženskega sveta zanima in se z njo ukvarja vsa tekstilna industrija. Ta zvrst človeške dejavnosti zahteva nič koliko fantazije, dela, polemike, reklame ... Menda človek zlepa ne bi mogel naštetiti vseh stranskih dejavnosti, ki so ji podrejene. Pri ustvarjanju mode se vsi neznansko trudijo, da bi praktično stran mode kar najbolj obrnili navznoter, navzven pa svetu prikazali vse ostale lastnosti kot so lepota, drzna eleganca, ekstravagantnost in vse tiste lastnosti, ki so značilne za "visoko" modo. Modni kreatorji imajo zares mnogo skrbi, kako bi predvsem ženski svet presenetili z modnimi

novostmi, ki naj bi bile vsakokrat nove in sveže, pa čeprav se zde povprečnemu okusu nemogoče. Modni kreatorji imajo na razpolago nič koliko barv in linij, kot so trapez, tunika, vreča, H-linija, A-linija, kupola itd. Pas nosimo enkrat višje, drugič nižje ali celo na bokih. Živi so včasih pod ramo, drugič so pomaknjeni proti vratu ali pa jih sploh ni, če zagovarja moda kimono rokave. Imamo tudi več vrst rokavov: raglan, kimono, dolge, kratke, sedemosminske, tričetrtinske, polovične ... Zdaj so moderni volani, zdaj čipke, nato zalikane gube, potem spet razpuščene gube, drobni in široki naborki, plise itd. Krila so lahko ozka, ravna, spodaj zožena, široka, zvončasta, s pasom, brez pasa... Če bi se lotili še vse mogočih ovratnikov, dekoltejev, boiler in pelerin, sem prepričana, da bi se vsaki povprečni oboževalki modnih muh vsi ti pojmi krepko pomešali. Če bi v takšnem stanju poskušali izdelati najboljši model po svojem okusu, bi bil ta gotovo prav tako sprejemljiv kot modeli poklicnih kreatorjev, le da bi imel svoje posebnosti. Morda bi takšen model imel zelo kratko krilo, rokave pa dolge in še z zavihki. To ni prav nič čudnega. Na modni reviji v Ljubljani smo videli pa ravno nekaj obratnega. Črna večerna obleka iz gostega volnenega pletiva je bila ravna in je segla do tal, zgoraj pa je bila obešena na ramena samo z dvema ozkima naramnicama. Napovedovalka nas je opozorila, da je obleka primerna za posebno velike svečanosti, ni pa povedala, ali v toplih ali mrzlih dvoranh. V noge nam bi prav gotovo ne bilo hladno. Ker ni veliko tistih, ki se udeležujejo takih svečanosti, smo rešene skrbi, da si ne bi prehladile nepokritih ramen, da izdatke za takšno obleko niti ne omenim.

Sicer pa se ne smem tako dolgo zadrževati na enem samem modelu, če vam hočem o reviji povedati kaj več. Festivalna dvorana je za takšno revijo kar pripravna. Ni mi pa bilo všeč, da so čelno steno pokvarili z nekakšnimi "španskimi stenami". Mislim tudi, da bi morala biti dekoracija revijskega podijuma in vhoda nanj bolj skrbno pripravljena, čeprav ta revija nima več nekdanjega naziva "elitna". Ker je revija namenjena najširšemu krogu potrošnikov, bi se morali prireditelji tem bolj potruditi.

Obiskali smo eno od poslednjih predstav, kar se je močno občutilo. Nikakor ne morem oprostiti odgovorni osebi, da je spustila na podijum manekenko z raztrgano nogavico, medtem ko je napovedovalka opozarjala gledalce, da so vse nogavice, ki jih nosijo manekenke, kvaliteten izdelek tovarne "TONOSA" Savlje. Lahko si predstavljam člana tega kolektiva

navzočega pri tej nerodnosti. Prav tako je obsojanja vredna malomarnost, da si lahko videl ojačano peto nogavic iznad lepega čevljička, ker je zgrešila svoje mesto.

Mimogrede pa še besedico o manekenkah. Slovenija oziroma Jugoslavija ima precej ženskega sveta, od katerega je velik del močnejših postav. Kako naj si te ženske predstavljajo sebe v prikazanih oblekah! Prepričana sem, da jih je večina gledalo z zavistjo in žalostjo v srcih. Slišali smo, da so letos izbrali takšne manekenke, ki znajo nositi obleke za vsako priložnost. Nisem prepričana, da je to res. Vitka linija je zelo privlačna, vendar ves njen čar izgine, kadar pri hoji zaslutimo kosti pod obleko. Ne bi si upala trditi, da so prikazani dekolteji pristojali vsaki manekenki. Če povprečna državljanka pogreši pri izbiri modela zase, se da razumeti, na modni reviji pa se kaj takega res ne bi smelo zgoditi.

Revija se je začela z zamudo. Najprej so nam pokazali modele tovarne "Nada Dimič" iz Zagreba. Zelo okusno žensko perilo iz prosojnega najlona in perlona, ki so ga bogatile raznovrstne čipke različnih širin. Res lepo perilo, a malo sprejemljivo za širši krog odjemalk kljub sorazmerno nizkim cenam, ki jih je napovedovalka omenila. Nekaj spalnih srajc iz satena, okrašenih s primerno čipko in enostavnega kroja, je bilo zares prikupnih.

Barvasti popelini so za letne obleke zelo primerne. Presenetil nas je model iz blaga za posteljno perilo. Tudi kratki enobarvni predpasniki z našitimi žepi v različnih oblikah in vzorcih, so bili zelo pestri, mladostni in vabljeni.

Zelo domiselno sešite obleke za poletje so bile tiste, ki jih je moč nositi v več oblikah. Letos so na primer zelo moderne pelerine. K lepi poletni močno izrezani obleki, ki jo imate sicer za večer, ogrnete čez ramena kratko istobarvno pelerino in ste oblečeni za dan. Pelerino si lahko pripnete tudi okrog pasu kot dodatno krilo in oblečeni ste v tuniko. Za praktične kombinacije je zelo pripraven tudi bolero, ki vas spremlja po hladnejših mestnih ulicah, na plaži na vročem soncu pa ga snamete in ramena izpostavite soncu. Tudi večerne obleke imajo za dodatek lahko pelerino, posebno iz krzna, ali pa šal, ki ga lahko odložimo, ali pa tudi ne, če je samo podaljšani prednji zgornji del obleke in ga je moč oviti okrog vratu ali ga samo vržemo čez drugo ramo.

Krila so krojena zvončasto, a ne preširoko, nekatera

so tudi ravna ali v obliki škatle, tako da imajo šivane robove ob straneh zadaj in spredaj in delajo vtis škatle. Obleka oziroma krilo iz usnja je tako krojeno kot prava škatla. Usnje je letos sploh zelo moderno. Videli smo usnjene plašče, obleke in kakor se neverjetno sliši, celo poletno bluzico brez rokavov.

Iresenetljivo raznovrstno je bila prikazana uporabnost pletenega blaga: obleke, kostimi, plašči, jopice, bluže, hlače, krila. Pletena drap obleka s plaščem, ki je na eni strani drap, na drugi pa zelen, in ga lahko nosimo na obeh straneh, bi bila gotovo zelo pripravna za hladne dni zgođnje pomladi ali za jesen. Tudi pletenine v obliki pelerine so zelo uporabne. Če je pelerina pod rokami zapeta z lepimi gumbi, daje to videz rokavov in je prav prijetna. Lepa je tudi pletena jopica z vstavkom iz vezene svile na prednjem delu.

Da je konfekcija, tudi moška, še vedno pastorek tekstilne industrije, smo se ponovno prepričali na reviji. Ni bilo dosti konfekcijskih izdelkov, pa še ti so pričali o slabokrvnosti te veje. Jugoslovani smo preveč zahtevni pri kvaliteti šivanja, da bi posegali po konfekciji, ki še ni dosegla zadovoljive kvalitete. Lahko smo primerjali konfekcijske obleke z oblekami, ki so bile sešite nalašč za modno revijo. Zelo neokusno je videti suknjič, ki mu je likanje zaznamovalo višino skritega robu preko vse širine. Po pregibu blaga lahko vsako oko opazi razliko v podlogi med obrtniško in konfekcijsko izdelanim suknjičem. Morda so to opazili tudi odgovorni ljudje in bodo poskušali z izboljšanjem kvalitete konfekcije pritegniti tudi zahtevnejše potrošnike. Obleke iz našega blaga so nas prijetno presenetile, saj lahko zadovoljijo vsakemu še tako zahtevnemu okusu. Če bomo še naprej skrbeli za kvalitetno proizvodnjo, se nam neprijetnih zalog gotovega blaga ni treba bati.

O reviji bi se dalo še marsikaj povedati. Tu so še čevlji, ki so se poslovili od odrezanih konic in so spet primerno koničasti, torbice, ki so posebno v rdeči barvi zelo moderne, aktovke, klobuki, ki so izdelani iz klobučevine v sombrero obliki ali manjši s ščitnikom, dežniki in ostali drobni modni dodatki, kot so kovinski pasovi, ogrlice, zapestnice itd. Če bi se hotel človek poglobiti v vse to, potem bi lahko o tej modni reviji napisal razpravo, ki bi morda tudi rodila kakšne pozitivne zaključke. Toda to ni moj namen. O tem naj razpravljajo prireditelji. Hotela sem vam povedati le nekaj malega, o tem, kar smo videli na modni reviji.

Priznati moram, da smo vsi pričakovali mnogo več, kot pa smo videli. Morda je temu krivo tudi to, da smo obiskali šele predzadnjo predstavo. Frireditelji se pač ne drže načela "Konec dober, vse dobro". Sicer pa, moda je muhasta in čudna. Včasih preseneti, drugič razočara. Zakaj ne bi smeli biti tudi ljudje, ki se z njo ukvarjajo, takšni. Mi tekstilci pa bomo morali modi vselej vdano slediti.

M.M.

NESREČE PRI DELU OB KONCU DECEMBRA IN V PRVI POLOVICI JANUARJA

21. decembra se je ponesrečil pri delu Franc Klemenčič, mazač strojev v obratu tkalnica.

Imenovani je med pogonom podmazoval tkalski stroj in prijel za vrteči del tkalnega stroja, da bi videl, če se slučajno ne greje. Pri tem pa ga je pogonski del stroja zagrabil ter mu poškodoval sredinec leve roke.

Vzrok poškodbe: Imenovani bi moral po varnostnih predpisih stroj ustaviti ter ga nato podmazati in kontrolirati, če se vrteči deli ogrevajo. Ko je bil postavljen na to delovno mesto, je bil opozorjen, kako mora opravljati delo, vendar se ni ravnal po navodilih.

14. januarja se je ponesrečila pri delu Marija Žonta, tkalka.

Imenovana je porinila čolniček skozi zev tkalskega stroja, na drugem koncu stroja pa je stala sodelavka novinka. Imenovana je hotela še odtrgati votkovo nit, medtem pa je sodelavka spravila stroj v pogon, tako da je imenovani bilo tkalskega stroja pritislilo dlan desne roke ob razpenjalec ter si je roko lažje poškodovala.

Vzrok poškodbe: neprevidnost sodelavke.

Miro Jakša

NEKAJ NAVODIL IZ SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Nadaljevanje bolezenskega dopusta (recidiva)

Pri zavarovancu, ki postane v 30 dneh po bolezenskem dopustu znova začasno nezmožen za delo zaradi iste bolezni, se računa, kot da je nadaljeval prejšnji bolezenski dopust. V tem primeru bo zavarovanec prejemal nadomestilo na podlagi osnove, ki mu je bila izračunana za prvo obolenje in v višini, ki ga je prejemal neposredno pred zaključkom prvega bolezenskega dopusta. Če tak zavarovanec v času zadržanosti oziroma obolenja izpolni pogoj predhodnega zavarovanja, ker bi z bolezenskim dopustom dosegel predpisan čas zavarovanja, se mu to ne more upoštevati pri določitvi višine nadomestila za drugo obolenje in bo tudi za drugo obolenje prejemal 70 % nadomestilo namesto 90%, če pred prvim obolenjem ni izpolnjeval pogoja predhodnega zavarovanja. Razumljivo pa je, da bo šlo takemu zavarovancu z enainšestdesetim dnevno polno nadomestilo ne glede na predhodno zavarovanje.

Nadomestilo zavarovancev, ki jim je zdravstveno varstvo priznано po posebnih predpisih

Zavarovanci, ki jim je zagotovljeno brezplačno zdravstveno varstvo na podlagi posebnih predpisov (spomeničarji, vojaški vojni invalidi, mirovni invalidi, odlikovanci z redom narodnega heroja), imajo pravico do 100 % nadomestila v vseh primerih zadržanosti in tudi takrat, ko bivajo v zdravstvenih zavodih.

Koriščenje letnega dopusta v času skrajšanega delovnega časa zaradi hranjenja otroka

Po določilih zakona o delovnih razmerjih ima mati pravico koristiti letni dopust za poročniškim dopustom, to je v času zaščitne dobe skrajšanega delovnega časa. V tem primeru pripada taki zavarovanki nadomestilo osebnega dohodka v breme sklada zdravstvenega zavarovanja pod enakimi pogoji kot da bi delala. Nasprotno temu pa taka zavarovanka nima pravice do tega nadomestila, če je v času dobe skrajšanega delovnega časa zaradi hranjenja otroka na naplačanem dopustu. To pomeni, da je taka zavarovanka dolžna delati določen čas, da bi si pridobila tudi pravico do nadomestila, razen če je na rednem letnem dopustu.

Zavarovanki, ki iz kakršnih koli vzrokov ne dela skrajšan delovni čas, tudi nima pravice do nadomestila osebnega dohodka v breme sklada zdravstvenega zavarovanja za toliko dni

kolikor ni delala.

Primer: Zavarovanka v zaščitni dobi skrajšanega delovnega časa je brez vzroka izostala z dela tri dni. Za ta čas ji podjetje ne bo priznalo osebnega dohodka, ravno tako ji ne gre nadomestilo za te tri dni v breme sklada zdravstvenega zavarovanja.

Nadomestilo zavarovank po razrešitvi in po prenehanju delovnega razmerja

Pravico do nadomestila osebnega dohodka imajo zavarovanke tudi po prenehanju delovnega razmerja, če pada začetek varstvene dobe zaradi nosečnosti in poroda v čas po razrešitvi, vendar pred potekom odpovednega roka ali če pada začetek varstvene dobe v rok 30 dni od prenehanja delovnega razmerja pod pogojem, da se zavarovanka v tem roku prihlasi pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev.

Kot začetek varstvene dobe se šteje petinštirideseti dan pred predvidenim porodom. Če je torej s potrdilom zdravnika ocenjeno, da pada začetek zaščitne dobe (45 dni pred porodom) v čas odpovednega roka (čeprav zadnji dan), pripada taki zavarovanki nadomestilo po tem zakonu za ves čas porodniškega dopusta 105 dni. (V tem primeru ni pogoj, da se prijavi zavodu za zaposlovanje delavcev). Prav tako ima zavarovanka, ki ji je delovno razmerje že prenehalo, pa pada začetni dan varstvene dobe v rok 30 dni po prenehanju delovnega razmerja, pravico do nadomestila osebnega dohodka za ves čas porodniškega dopusta 105 dni, če se tudi v tem roku prijavi pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev. Če bi se (v obeh primerih) pripetilo, da je zaradi netočne ocene zdravnika predviden porod podaljšan preko 45 dni in bi torej zaradi tega dan začetka varstvene dobe ne padel v čas odpovednega roka ali v čas tridesetih dni po prenehanju delovnega razmerja, se taki zavarovanki nadomestilo ne more ukiniti in ga prejema za ves čas porodniškega dopusta, ker se predpostavlja, da je ocena zdravnika podana po njegovi najboljši vesti.

Nadomestilo zavarovank v primeru likvidacije gospodarske organizacije

Zavarovanki-nosečnici, ki ji je delovno razmerje prenehalo po tretjem mesecu nosečnosti zaradi likvidacije gospodarske organizacije in zato ni v delovnem razmerju, ima pravico do nadomestila osebnega dohodka za ves čas porodniškega dopusta v višini zadnjega mesečnega osebnega dohodka. To nadomestilo se do poroda izplačuje iz sredstev pristojnega za-

voda za zaposlovanje delavcev, po porodu pa v breme sklada zdravstvenega zavarovanja, vendar se mora nadomestilo v breme sklada zdravstvenega zavarovanja izplačati najmanj za šestdeset dni po porodu.

Mimica Seničar

NAŠA KRONIKA

Poročile so se:

Fanika Plut - poročena Ravbar, Marija Saksida - poročena Peterkovič, Marija Žvab - poročena Vidnjevič, Barica Žlogar poročena Šostarič.

Rodili pa sta:

Marija Klobučar - dačka in Rezka Avsec - deklico.

Novoporočenkam želimo veliko sreče in zadovoljstva, mladima mamicama in novorojenčkoma pa veliko zdravja in najlepše čestitke!

V podjetje so prišli:

Marija Može, Rafael Miklič, in Marija Brezovar.

Novim članom našega delovnega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva!

Podjetje so zapustili:

Franc Lavrič, Anton Avsec, Julij Malenšek, Ivan Rački, Angel Felc, Kristina Malešič in Ana Žugelj II.

Dne 25.1.1963 je stanje zaposlenih 776. Od tega je 528 žensk in 248 moških.

ZLOGOVNI MAGIČNI LIK

I.			II.		
1	2	3	1	2	3
2			2		
3		1	2	3	
III.			IV.		
1	2	3	1	2	3
2			2		
3			3		

Vodoravno in navpično:

- I. kvadrat: 1. cepiva, 2. kolona - vrsta na tiskovini, 3. vrsta preje.
- II.kvadrat: 1. tanka plast volne na mikalniku, 2. poklic v tekstilni stroki, 3. spaka, pokveka.
- III.kvadrat: 1. Izdelek tkalnice, 2. odtenek določene barve, 3. površine porasle z drevesi.
- IV. kvadrat: 1. puščavska žival, 2. mesto v Beli krajini, 3. strežniki,
- V. kvadrat: 1. namen,zvijača, 2. obmejna-graničarska postaja, 3. šara,ropotija.

Za pravilno rešitev nagradne uganke razpisujemo dve knjižni nagradi.

Rešitve oddajte pri vratarju najkasneje do 15. februarja, ker kasneje oddane rešitve ne bomo upoštevali pri žrebanju.

PRAVILNA REŠITEV NAGRADNIH UGANK

KRIŽANKA

1. S, 2. ara, 3. preja, 4. pločnik, 5. Lenin, 6. sod, 7. Ino, 8. Rog, 9. Eva, 10. Izola, 11. Metlika, 12. greda, 13. sto, 14. O.

Novoletno voščilo: SREČNO NOVO LETO

REBUS

P r e d i l n i c a

POSETNICA

Š k r o b i l n i c a

Za nagrade za pravilno rešitev vseh treh nagradnih ugank so bili izžrebani:

- 1) Stane H u d o k l i n - album
- 2) Anica B e d e k - knjiga in
- 3) Jožica Z a g o r c - knjiga